

יעל רוטנברג

קל להצליח במבחן

מדריך להצלחה במבחנים

הדרכה ✓
כללים ✓
טיפים ועצות ✓
איך ללמוד
למבחנים

איורים: אורי רוזנביץ

כי ציון
טוב מתחיל
בלמידה
(כונה)

$$X = \frac{\sqrt{b^2 - c}}{2}$$

How to Succeed in Exams
Yael Rotenberg

עורך: חגי ברקת
הגהות: אבי שרגאי
איורים ועיצוב עטיפה: אורי רוזביץ
סדר ועימוד: יפעת אדרעי

© 2014 כל הזכויות שמורות,
לדני ספרים הוצאה לאור (2002) בע"מ
ת.ד 349 קריית גת, 82020
טלפון: 08-6670100, פקס: 08-6882359

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר
או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני אחר - כל חלק
שהוא מהחומר שבספר זה.
שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט, אלא
ברשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור.

www.siman-kria.co.il
נדפס בישראל תשע"ד, 2014

פרק 10: מוקעי הבנה

מילה=מדרגה, מילה אחת לא מובנת, מילה אחת
חדרה, רקע מילים

הדבר הכי בסיסי וחשוב בלימוד - הוא הבנה.
כולנו רוצים להבין היטב את החומר הנלמד. הבעיה היא שלפעמים
יש כל מיני 'מוקשים' המפריעים להבין את החומר באמת.
כדי להתגבר על מוקשים אלה צריך קודם כול לזהות אותם. הבה
נסקור כמה מוקשים עיקריים:

מילה היא כמו מדרגה

בדרך כלל נוצרים 'מוקשי הבנה'
בגלל מילה לא מובנת.
כבר הזכרנו בפרק 2, שכאשר
עולים במדרגות, קשה לעלות ארבע
מדרגות בבת אחת; אבל כשעולים
מדרגה אחת מדרגה, זה קל ומהיר
הרבה יותר. קרה לכם פעם שניסיתם
לעלות ארבע מדרגות בבת אחת -
ונפלתם או קיבלתם סחרחורת? גם
כאשר מגיעים למילה לא מובנת,
המחשבה עושה מעין 'קפיצה', ואז
אפשר 'ליפול' או להרגיש בלבול ואי
הבנה.

חוסר הבנה של קטע אחד עלול להשפיע על המשך הבנת החומר, ואי-הבנה הזו גורם לכם להתייאש, להשתעמם, לחלום וגם לא לזכור היטב, כי המוח מתקשה לזכור דבר שהוא לא מבין.

למשל:

1. כאשר לא יודעים את משמעות המילה

בשיעור ביקשה המורה מנעמי לקרוא קטע בסיפור. נעמי קראה בקול:

”די, אמרה אמא, ‘זה כבר בלתי אפשרי. יש אנדרלמוסיה

נוראית בבית! אי-אפשר כך יותר!’”

‘על מה מדבר הקטע?’ שאלה המורה, ונעמי ענתה:

‘יש חיה נוראית בבית, והאמא כבר לא יכולה כך.’

מכיוון שנעמי לא הבינה את המילה ‘אנדרלמוסיה’, היא חשבה שזו חיה. אבל הפירוש האמיתי של אנדרלמוסיה הוא בלגן. היה בלגן בבית (אף על פי שלא היתה שום חיה בסביבה).

לא רק מילים ארוכות, גם מילים קצרות יכולות להיות חשובות ולא מובנות - למשל: **לֹא, בָּרָם, בְּכָדִי ועוד.** כך גם ראשי תיבות: **בד”כ, כ”כ, אחה”צ, מנכ”ל וכו’.**

הפתרון

הפתרון הבסיסי הוא להיעזר במילון. בנוסף למילונים המודפסים יש גם מילונים אלקטרוניים.

כאשר לא מבינים מילה מסוימת, צריך פשוט מאוד לפתוח מילון. ברוב המילונים אפשר ללמוד:

(1) מה משמעות המילה.

(2) איך לומר את המילה.

(3) איך לכתוב אותה ואיך להשתמש בה.

מידע זה מועיל מאוד להבנה. לפעמים מילה אחת שאינה מובנת תמנע מאתנו להבין קטע שלם או להבין אותו לא נכון; אך דפדוף קצר במילון יפתור את הבעיה מיד. אגב, המילים במילון מסודרות לפי סדר האלפבית. לכן כדאי מאוד לדעת את האלפבית בעל-פה כדי להסתדר עם מילון בקלות ובמהירות.

הבעיה היא שלפעמים אפילו לא מבינים מה לא מובן, ולא יודעים מה לא ידוע....

מילה שאינה מובנת אינה תמיד מילה שאיננו מכירים. זו יכולה להיות גם מילה ששמענו כבר פעמים רבות, אך עדיין לפעמים לא מבינים אותה באופן הנכון והמתאים לנושא הנלמד.

2. כאשר מכירים את המילה, אבל מבינים אותה לא נכון

יש מילים רבות שכותבים אותן באותו אופן, אך המשמעות שלהן שונה לחלוטין.

למשל: למילה 'אָלם' יש משמעות של חדר גדול לאירועים - אבל היא גם מילה נרדפת למילה 'אַבֶּל'.

או: למילה 'קרה' יכול להיות מובן של 'מה קרה?' - וגם מובן של 'הרצפה היתה קרה'.

לפעמים קורה שמשייכים את המילה באופן הלא נכון.

כשנדב, למשל, למד על **גזירות אנטיוכוס**, הוא חשב שאנטיוכוס גזר משהו במספריים. נדב לא ממש הבין את המשמעות של המילה 'גזירות', ולכן כל הסיפור לא היה לו מובן.

הודיה קראה קטע בסיפור, ובו כתוב שאדון נחמן לא היה צריך לשלם באוטובוס, כי היה לו כרטיס של **אזרח ותיק**. הודיה לא הבינה מדוע מי שעולה לאוטובוס עם תיק פטור מתשלום. ובכלל, קטע הקריאה הזה נראָה לה ארוך ומייגע, היא לא הפסיקה לפהק...

בשני המקרים הללו, של נדב והודיה, הם כלל לא חשבו להסתכל במילון, כי היו בטוחים שהם מבינים כל מילה ומילה! הרי הם לא נתקלו במילה לא מוכרת - אז למה שיסתכלו במילון? זו הסיבה שנדב לא לגמרי הבין את החומר, והודיה פיהקה: המוח שלנו מתקשה להתרכז בדברים לא מובנים.

הפתרון

כאשר משהו נראה לכם מייגע מאוד או מעורפל, כנראה יש בו משהו שלא לגמרי מובן לכם. מה עושים? חושבים עד איפה 'זרם'

חלק, ואיפה צץ סימן השאלה הראשון.
 במקרה של נדב: הוא עיין שוב בחומר והבחין שהשאלה הראשונה
 עלתה אצלו במילה 'גזירות'. לכן הסיק שכנראה פה טמון המוקש,
 ואף על פי שנראה לו שהוא מבין - כדאי לו לברר את העניין. הוא
 בירר, ואכן גילה שלגזירות של אנטיוכוס אין קשר למספריים.
 פתאום הכול היה הרבה יותר מובן.
 במקרה של הודיה: היא שאלה את עצמה: 'עד איפה קראתי ברצף
 בלי להתעייף, ומתי התחיל החומר להעיק עלי ולעייף אותי?'
 היא שמה לב שהנושא עם התיק קצת מעורפל לה, ולכן הבינה
 שכנראה שם המוקש. הודיה ביררה את העניין, ואחרי שהבינה
 שהמילה וְתִיק לא קשורה לתיקים, אלא לְוֶתֶק - המשיכה בלי בעיה
 בקריאה. החומר 'זרם' חלק והפיהוקים פסקו.
 כלומר: הפתרון הוא להתמקד באזור שבו נמצאת הסיבה, המקור
 לאי-ההבנה. אם אתם לומדים זמן רב ולא מבינים, כנראה יש לכם
 בעיה בהבנה של מילה כלשהי.

מצדו אחורה, ושם
 אחורה ולד אחורה
 עד שגילו אַנקודה
 שֶׁלֹא הכנתם. שם
 החוקש!

ולפעמים כל המילים מובנות כהלכה; אין טעות בהבנת מילה
 מסוימת - אבל יש חוסר הבנה בסיסי...

3. מילה אחת חסרה

אריאל איחר לשיעור בכמה דקות. המורה התחשב; הוא לא העניש אותו, אלא רק ביקש ממנו לשבת והמשיך בשיעור כרגיל. אריאל אומנם פספס את שלוש הדקות הראשונות בשיעור, אבל החליט שזה לא יפריע לו. הוא הקשיב היטב לדברי המורה ושמע: 'הוא עף בשמים, יש לו זנב ארוך וצבעוני, ילדים אוהבים לשחק אתו...' מיד היה אריאל בטוח שנושא השיעור הוא בעל-חיים מוזר וייחודי. אומנם הוא הרגיש שיש הרבה דברים תמוהים ולא ברורים בחומר, אבל כיוון שהקשיב היטב והבין כל מילה שהמורה אמר, הוא לא שאל כל שאלה והיה משוכנע שהוא מבין הכול. בסוף השיעור ערך המורה בוחן, ואריאל נכשל. למה? כי הוא לא הבין שהמורה לא דיבר על בעל-חיים, אלא על עפיפון. לכן ענה תשובות שגויות. רק מילה אחת היתה חסרה לו, ובגללה הוא הבין הכול באופן שגוי.

בעת הלימוד למבחן גם אנו עלולים להיתקל בבעיות שכאלה. הפתרון הוא לתת כמה שיותר רקע. גם רקע מאוד בסיסי, שלכאורה מובן, יכול להאיר את כל העניין באור הנכון. גם ילדים מוכשרים ונבונים - ולפעמים אפילו דווקא ילדים כאלה - 'מדלגים' לפעמים על מידע חשוב, והדבר מונע מהם להבין את החומר היטב, אף על פי שהם בטוחים שהבינו אותו.

על חשיבות הרקע המשלים

אם מתארים לכם תרנגול - אבל מעולם לא ראיתם עוף זה - כשתראו אותו לראשונה, תרגישו פתאום: עכשיו אנחנו **ממש** מבינים. קודם הבנו רק 'בכאילו', ועכשיו אנחנו מבינים **באמת**.

הסיבה לכך היא שהמראה של התרנגול הופך את המידע ממשהו לא מוחשי למשהו מוחשי. לפני שראיתם את התרנגול, יכולתם לענות על הרבה שאלות: ידעתם כמה רגליים יש לו, שיש לו נוצות ושהוא קורא קוקוריקו, אבל רק אחרי שראיתם אותו במו עיניכם אתם יודעים ומבינים באמת מהו תרנגול. אכן, הגדרות הן טובות ומועילות, אבל חומר חייב להיות כמה שיותר מוחשי וממשי כדי להיות מובן היטב.

בואו נדמין שיש עיר אחת רחוקה. אליה עוד לא הגיעו כלי התחבורה שבהם אנחנו נוסעים היום, וכולם שם עדיין רוכבים על סוסים וחמורים. בעיר הזו חי ילד, ובכיתה שלו לומדים את הנושא 'משאית'. הילד לומד שמשאית היא כלי רכב גדול, בעל ארבעה גלגלים ומושב לנהג. והנה מגיע יום המבחן. זהו מבחן 'אמריקאי', בו צריך להקיף את התשובה הנכונה מבין כמה אפשרויות. וזו השאלה הראשונה:

לפניכם שלושה כלי רכב. הקיפו במעגל את המשאית.

הילד, שלמד היטב למבחן, מקיף דווקא את הטרקטור - ולא את המשאית. בעיניו שני הדברים נראים אותו דבר! כיוון שמושג המשאית זר עבורו, ההגדרות שלמד בכיתה ובבית לא היו מספיק מוחשיות; ומכיוון שלא היתה לו תמונה מוחשית - הוא נכשל.

לכן כאשר אנחנו ניגשים ללמוד חומר, אנחנו צריכים להשיג עליו כמה שיותר תמונות, סרטונים ועוד חומרי רקע.

הדקו אם זה נגן אנסוי

הרקע הכי טוב הוא ההגנסות בדבר. אדם יכול
אקדא ספריס שלמים על בניית מטוסים, אבל הוא
לא יהיה מסוגל אבנא מטוס אלא ניסיון מעשי. כאשר
אגם אומדיס, נסו אהציע עם כמה שיוגר רקע, כי
זה יעצור אבם אהבין אג המומח הדבה יוגר טוב.

פרק 13: קריאה נכונה

גדול-בינוני-קטן, דימון, הדגשה, הערות, כותרות,
תפקיד, חיצים וקווים, מילות מפתח

בפרק זה נכיר כמה המלצות שכדאי לבצע תוך כדי קריאת החומר למבחן.

גדול, בינוני, קטן

כשמתחילים לקרוא את החומר קריאה ראשונית, מומלץ להתרכז קודם בדברים הגדולים, ואחר-כך לרדת אל הפרטים הקטנים. כלומר: צריך ללמוד תחילה את המבנה הבסיסי, המושגים הכלליים והרעיונות המרכזיים, ורק אז להתעמק בפרטים. לדבר זה יש שתי סיבות:

1. אם אנו מתמקדים בפרטים הקטנים לפני שהבנו את הרעיון הכללי, אנו עלולים להתעכב על דברים שוליים ולא להתקדם.
2. התמקדות בפרטים קטנים עלולה לגרום טעויות בהבנה.

לכן אף שיסודיות היא דבר חשוב מאין כמותו - אל תהיו יסודיים מהתחלה. היו יסודיים רק אחרי שהמבנה הכללי ברור לכם. התחילו בקריאת כל החומר בבת אחת - דפדפו במהירות בכל העמודים שעליכם לקרוא. שימו לב למבנה, לנושאים ולכותרות. לאחר מכן חזרו לעמוד הראשון, ואז כמובן תנו תשומת לב לפרטים הקטנים.

אחרי שעברתם על החומר ברפרוף ואתם מתחילים לקרוא אותו ביסודיות, בצעו כמה פעולות, שיסייעו לכם להגיע יותר מוכנים לשלב של הסיכום.

עצות לסיכום יעיל

 # סימון הרעיון המרכזי: התחילו בקריאה רגילה, ורק לאחר שתיימו קריאת פסקה או קטע, סמנו מהו הרעיון המרכזי באותו קטע.

מתחו קו תחת **מילים או מושגים** שאינכם מבינים, ואז חפשו במילון את המשמעות שלהן.

 # הדגשה: הדגישו משפטים חשובים, מסקנות, מושגים עיקריים וגם מילים לא מוכרות.

רשמו את **"תפקיד" הפסקה:** לתת דוגמה, לתת סיבה, לפרט תוצאה, להציג בעיה, להציע פתרון וכד'.

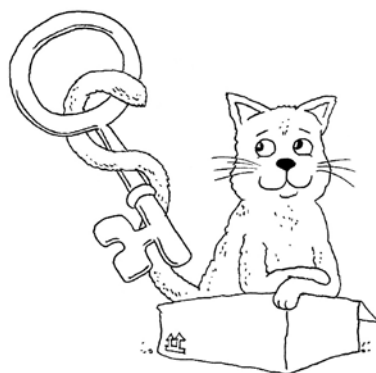
שרטטו **חיצים וקווים** בין רעיונות הקשורים זה לזה.

 # 'מילות מפתח': חפשו 'מילות מפתח' תוך כדי קריאה. מתחו תחתיהן קו (בעיפרון, כדי שתוכלו למחוק), או כתבו אותן על דף נפרד.

'מילת מפתח' היא מילה מרכזית בקטע. כשאנחנו נזכרים בה, 'נפתח' לנו הזיכרון, ואנחנו נזכרים על מה כל הקטע מדבר. מילת מפתח היא המילה הכי חשובה בקטע. כאשר לומדים למבחן, צריך לנסות לזהות מהן מילות המפתח ולסמן או להדגיש אותן, כדי שיהיה לנו קל לראות אותן, ואז שאר החומר יצוף בזכרוננו.

לכל אחד מאתנו תהיה מילת מפתח אחרת, כי לכל אחד מאתנו סוג אחר של ראש, הבנה, זיכרון ואופי. הבה נקרא למשל את הבדיחה הבאה:

אורי בא לבקר את חברו שוקי.
 'תגיד, מה יש בקופסה הזו ליד המיטה שלך?' שאל
 אורי.
 'חתול', השיב שוקי.
 'בשביל מה אתה צריך חתול?' התפלא אורי.
 'כי כל לילה אני חולם שעכברים נכנסים לחדר שלי',
 הסביר שוקי. 'ועכשיו החתול יגרש אותם!'
 'אבל העכברים האלה דמיוניים', התפלא אורי.
 'ברור', אמר שוקי. 'גם החתול דמיוני...'

נניח שאתם צריכים להיבחן מחר על הבדיחה הזו, והחלטתם ליצור לעצמכם מילת מפתח. אם תחליטו שמילת המפתח היא שמו של אחד הילדים - למשל, 'אורי', ובשעת המבחן אכן תיזכרו בה - יכול מאוד להיות שלא תיזכרו מה אורי אמר ולמי. גם אם תבחרו בשני השמות - 'אורי' ו'שוקי' - זה לא יעזור לכם, כי אולי לא תיזכרו על מה בעצם הם דיברו. אם תחליטו שמילת המפתח שלכם היא 'חתול', אומנם כבר התקדמתם, אבל ייתכן שפתאום תיזכרו דווקא בבדיחה אחרת שקשורה לחתול, ולא בבדיחה הזו. לכן עליכם להתמקד בעיקר - בדבר הכי חשוב בבדיחה: ב'עוקץ' שלה. אם מילת המפתח שלכם תהיה 'חתול דמיוני' ובזה תיזכרו, כנראה שאר פרטי הבדיחה גם הם יצופו בראשכם; וגם אם לא תזכרו את שמות הילדים, ובמקום אורי תחשבו שמדובר בארי, ובמקום שוקי תחשבו ששמו היה מוקי - עדיין לא יהיה אפשר לומר שנכשלתם, כי זכרתם את **העיקר**.

הערה: ייתכן שילד אחד יחשוב שמילת המפתח הכי מוצלחת היא אחת, וחבר שלו יחשוב שמילת המפתח המוצלחת ביותר היא אחרת. שניהם יצדקו, כי אצל כל אחד הזיכרון 'נפתח' בדרך אחרת; אבל בכל זאת צריך לבדוק ולהקדיש מחשבה רבה לשאלה מהי הנקודה הכי מרכזית בקטע, וממנה לעשות מילת מפתח.

"מה, אג כל הגאליכיס האלו אצכור?"
 "כל כך הינה אאודיס?"
 "אג כל החוארי?"

נשמע לכם מוכר?

אם כך, הגעתם אל הספר הנכון.
 אפשר ללמוד איך להצליח במבחן בקלות!
 בספר הזה תמצאו מגוון של שיטות
 ודרכים, טכניקות, טיפים ועצות יעילות
 איך לזכור יותר חומר בפחות זמן
 ומאמץ.

מומלץ לכל מי שמבחן הוא עבורו
 מילה קצת מפחידה, וגם למי שלא.
 חוויה בכל למידה!

דני ספרים הוצאה לאור

0 039000 028721 >

דאנאקוד 390-2872

מחיר לצרכן: 48 ₪

06.2014